

**AMB MOTIU DEL 25É ANIVERSARI
DE LA CREACIÓ DE LA FACULTAT
DE PSICOLOGIA, UNIVERSITAT DE VALÈNCIA**
*ON THE OCCASION OF THE 25TH ANNIVERSARY
OF THE CREATION OF THE FACULTY
OF PSYCHOLOGY, UNIVERSITY OF VALENCIA*

José Ramos i López*, degà

En la commemoració del vint-i-cinquè aniversari de la creació de la Facultat de Psicologia de la Universitat de València, volem celebrar no només l'inevitable transcórrer del temps, que va sempre de la mà d'una certa nostàlgia pels moments en que tots érem una mica més joves. També volem fer recompte de les experiències que tots plegats hem viscut i que han donat forma al que avui és la Facultat com a col·lectiu humà. Per suposat, és moment de recordar també als col·legues que ens han acompanyat en aquest llarg camí, als que passaren al territori de nostra memòria (els professors José Bernia, Fernando Prieto, María Antonia Zalbidea, Arcadio Gotor, Doroteo García Riaño, Antonio Clemente, i els membres del PAS Lucía Martínez i Vicente García), als que a hores d'ara continuen la seua tasca en altres universitats, o als que en els darrers anys han guanyat el descans de la retirada de la primera fila, però que segur no han oblidat la seua condició d'universitaris. I és moment, també, de reconèixer els resultats aconseguits, i de fruir, sense caure en l'autocomplaença, del sabor del treball ben fet i del prestigi assolit per la nostra institució.

En aquests anys hem contribuït de manera molt rellevant a la consolidació de la Psicologia, no sols en l'àmbit acadèmic, sinó també en la vessant professional, mitjançant el gran nombre de psicòlegs la formació dels quals hi ha tingut lloc. Com a centre acadèmic, visquem el desenvolupament de la Llei de Reforma

* Correspondència: José Ramos i López. Departament de Psicologia Social. Facultat de Psicologia. Avinguda de Blasco Ibáñez, 21. 46010-València (Espanya). Adreça electrònica: <Jose.Ramos@uv.es>.

Universitària, que transformà en profunditat una universitat que lluitava per adaptar-se a una nova realitat social. Temps d'entusiasme, en els quals la reduïda plantilla de professorat va ser ràpidament augmentada amb la incorporació d'una generació de professors als «departaments» que es crearen, per superar una organització estructurada en «càtedres». Aquesta incorporació va ser motivada per la creixent demanda dels nous estudis de Psicologia, iniciats a l'any 1973, i que en poques promocions va atraure a una quantitat d'estudiants que, a hores d'ara, podria resultar inversemblant.

Nous estudis, que de la mà de professors i d'estudiants molt motivats, anaren poc a poc consolidant-se, iniciant les pràctiques pre-professionals, elaborant els primers llibres de text, organitzant seminaris, tallers i cursos, en els quals els alumnes ens implicàvem sense que fera falta atorgar crèdits de lliure elecció. No va ser fàcil enlairar una Facultat amb més de cinc mil alumnes, i formar nous professionals que havien d'enfrontar-se a una gran diversitat de problemes socials, i inventar o al menys adaptar a la nostra societat l'exercici de la Psicologia.

Passant els anys, i amb no pocs esforços, es dissenyà un nou pla d'estudis que suposava una gran passa endavant per millorar la qualitat de la formació psicològica. Per una banda, aprofundia en la formació de matèries específicament psicològiques, augmentant la dedicació dels estudiants a moltes de les branques del saber psicològic que fins a 1993 gaudien d'escassa presència en la titulació. Per altra banda, els estudis s'obrien a la formació de caràcter pràctic, demanda que en els anys precedents havia segut el cavall de batalla tant dels professors com dels estudiants. La formació pràctica significà una veritable revolució de les formes d'ensenyar i d'aprendre i suposà els primers fonaments dels canvis als que ens hem d'enfrontar en la actualitat. A més, la Facultat hagué de crear nous laboratoris docents, dissenyant-los per complet i inventant metres quadrats on no hi havia. Els professors hagueren d'ampliar els seus àmbits d'especialització. Aparegué llavors una enorme diversitat d'assignatures optatives, que amb risc de contribuir a una certa fragmentació dels estudis va obrir noves perspectives per a molts companys i va permetre el desenvolupament de nous, nombrosos i molt productius rols professionals. Per últim, aquest nou pla d'estudis va fer obligatòria la realització de pràctiques professionals en institucions i llocs de treball reals. En aquest moment, comptem amb vora cinc-centes places en un enorme ventall d'institucions per a que els nostres estudiants desenvolupen una de les activitats formatives de major transcendència per a la seua formació. Aquest pla d'estudis, va constituir una de les fites més importants de la Psicologia valenciana, com ho havia sigut prèviament el pla d'estudis anomenat «experimental» de 1973, encara en la Facultat de Filosofia i Lletres. Naturalment, els principals trets d'aquest nou pla feren indefugible la necessitat d'ajustar el nombre d'alumnes que cursaven Psicologia a les possibilitats de donar una docència de qualitat amb els nous requeriments. En pocs anys, la Facultat reduí fins a poc més de la

meitat el nombre d'estudiants, deixant per cobrir una gran demanda d'estudiants desitjosos d'estudiar Psicologia.

Amb el pas del temps, la Facultat incorporà els estudis de Logopèdia a partir de l'existència d'un Màster previ, que va posar de manifest les demandes de la nostra societat respecte al tractament de les alteracions del llenguatge i la comunicació humana. A més, les necessitats materials d'un centre com la Facultat de Psicologia van fer palès que la remodelació i ampliació de les instal·lacions esdevenia urgent per tal de continuar oferint a la societat valenciana una formació de qualitat adaptada als temps, de mantenir una tasca investigadora de la rellevància que es venia fent i d'ampliar l'oferta de serveis que la Facultat havia de donar per tal d'acomplir amb la seua funció social. L'esforç i la dedicació del conjunt de la Facultat i el recolzament de la Universitat, permeteren, primer, ampliar espais amb el trasllat dels companys de la Facultat de Filosofia i Ciències de l'Educació a la seua actual ubicació. Després, començar a dotar al centre d'espais d'investigació demanats des dels seus inicis, i finalment enllestir l'ampliació dels espais departamentals i complementaris, que finalitzarà els propers mesos. Aquesta ha sigut sempre una de les principals reivindicacions del centre, on el conjunt de membres de la Facultat ha estat implicat amb totes les seues forces, i que malgrat que el procés ha estat lent i dificultós, en ocasions, massa i tot, a hores d'ara comença a donar els seus fruits i al qual se li veu el moment de la seua finalització.

Al segle XXI, la Facultat de Psicologia de València continua sent una de les principals referències de la Psicologia espanyola amb la celebració de dos *Congressos Nacionals de Formació en Psicologia*, organitzats amb motiu de commemoracions significatives (el vint-i-cinquè aniversari del primer pla d'estudis de Psicologia a la Universitat de València el 1998, i el vint-i-cinquè aniversari de la primera promoció de llicenciats en Psicologia, el 2003). Aquests dos esdeveniments ens permeteren reflexionar amb els col·legues d'altres universitats sobre el futur dels nostres estudis i de la formació universitària.

I així arribem als últims anys, en els que, com sempre i com bons universitaris, continuem treballant per adaptar la nostra tasca formativa a les demandes socials sempre en moviment i en transformació. Actualment, l'Espai Europeu d'Educació Superior ha exigut de nosaltres el més alt grau de compromís, de rigor i també de diàleg, per tal de dissenyar els nous plans d'estudis, de Psicologia i Logopèdia, d'acord amb les directrius que a nivell nacional han definit els anomenats *Llibres Blancs*, i que hauran de transformar la formació que donem als nostres estudiants en un ensenyament més actiu i participatiu, adreçat al desenvolupament de les seues competències. La nostra societat no ens demana només professionals ben equipats en la seua formació actual, sinó fonamentalment, professionals competents amb la capacitat d'evolucionar al ritme dels temps i de mantenir-se ben qualificats durant la resta de la seua trajectòria professional.

Si la trajectòria acadèmica queda reflectida en els esdeveniments quotidians, no és menys satisfactòria la vessant investigadora. Els més de dos cents professors de la Facultat de Psicologia i prop de cinquanta membres dels diferents serveis de la Facultat (Secretaria, Departaments, Consergeria, Laboratoris, Biblioteca, Docimoteca i serveis complementaris) han treballat al llarg dels últims vint-i-cinc anys per fer de la Facultat de Psicologia el que és avui en dia, un dels centres més destacats de la Psicologia espanyola. Sense desmerèixer la feina d'altres facultats, la Facultat de València apareix en els darrers temps en les primeres posicions dels principals índex dels centres universitaris. Però més enllà de les simples qualificacions amb les seues inevitables limitacions, la Facultat de Psicologia constitueix una referència indefugible en un bon grapat d'àrees de la nostra disciplina, amb una producció científica realment envejable per la seua diversitat, el seu volum i sobre tot pel seu rigor i qualitat. El prestigi dels nostres equips d'investigació és reconegut no sols a nivell nacional sinó també internacional, i les relacions amb altres investigadors arreu del món en donen constància d'aquest fet. En aquest front, comptem a més amb un gran nombre de joves investigadors preparats i compromesos per a continuar amb aquesta brillant tasca, i presentem una forta presència tant en les temàtiques més consolidades com en noves línies de recerca encara per desenvolupar per complet. Cal destacar, a més, que la nostra investigació ha procurat no perdre mai de vista les necessitats del nostre entorn i ha tractat de mantenir-se sempre al servei de la societat en la que viu i de la que es nodreix. No cal oblidar, tampoc, la motivació dels nostres estudiants, principals destinataris del nostre treball diari. Si la Facultat fa una bona feina, també és perquè els seus estudiants viuen amb intensitat la Psicologia: una gran majoria d'ells tenen clar que no podien estudiar una altra cosa.

Però una commemoració com la d'avui no pot deixar de banda la reflexió respecte del seu futur. Celebrem i ens sentim orgullosos del nostre passat recent, però també la celebració ha de servir per encarar els reptes que tenim al davant, dels que veig quatre com més importants: el repte de la nostra identitat, el repte del nostre model de formació, els reptes del funcionament quotidià de la Facultat, i el repte de les noves demandes socials.

Respecte a la identitat de la Psicologia, normatives recents ens han obligat a definir-nos obligatòriament en una única branca del coneixement. En aquesta conjuntura, no podem oblidar el nostre compromís pel benestar de les persones, i com a tal un dels principals objectius de la Psicologia és, no pot ser d'altra manera, la salut de les persones. Però tant com una *Ciència de la Salut*, per tradició, per arrels i per vocació, la Psicologia és al mateix temps una *Ciència Social*, en tant que el seu objecte, l'esser humà és un ser social. La Facultat de Psicologia afronta el repte de mantindre la seua identitat, que no és una doble identitat, sinó una concepció al mateix temps social i de salut, ambdues constitutives del seu quefer. La forçada ubicació organitzativa en una única branca de coneixement

no ens ha de fer perdre de vista que la Psicologia no pot deixar de ser una ciència social, al mateix temps que no podria ser una ciència social desenganxada de la seua preocupació pel benestar i la salut de les persones. En aquests moments hem de romandre vigilants per no perdre aquesta identitat tan rica i per poder reduir els possibles problemes que una ubicació parcial pot provocar: esborrament de certs perfils professionals, canvis en la composició i vocació professional dels nostres estudiants, etc.

Pel que fa al model formatiu de la Psicologia espanyola, des del seu començament hem configurat un model formatiu fonamentat en una formació bàsica, de caràcter generalista i transversal, que ha ajudat a configurar una professió amb una identitat única, encara que plural. Aquesta formació unitària per a tots els psicòlegs ha vingut acompanyada d'una formació de postgrau molt rica i diversa, que ha anat especialitzant-se progressivament. Sens dubte, aquest model de formació a dos nivells ha contribuït al gran desenvolupament professional de la Psicologia, i al mateix temps ha permès que la seua diferenciació temàtica es fera amb unes bones garanties formatives. En alguns moments, algunes veus han demanat una major especialització des d'etapes formatives inicials, que haguera permès a la pròpia societat una millor orientació de les possibilitats de la Psicologia per a resoldre nous problemes i abastar noves funcions socials. Tanmateix, el camí recorregut no sembla poc. Actualment, en canvi, afrontem el repte d'una organització dels estudis universitaris molt més desregulada del que era fins ara. La Psicologia, per tant, haurà de mantenir una formació bàsica que emfatitze les competències i coneixements comuns i fonamentals, a partir de la qual continue amb una oferta formativa molt variada quant a la seua especialització. La multidisciplinarietat que encertadament es reclama per a moltes iniciatives de la formació de postgrau, no ha de fer-nos perdre de vista que cal una formació especialitzada en les principals àmbits professionals de la Psicologia, dels quals el Màster en Psicologia Clínica i de la Salut amb directrius pròpies que està en procés d'elaboració per part del Ministeri de Sanitat constitueix el principal exemple, però no l'únic. Per tant, perquè la Psicologia pugui continuar donant resposta als problemes socials dels que se'n ocupa, cal mantenir una formació de qualitat eminentment psicològica que distingisca entre la formació de grau i una oferta de postgrau diversa i actualitzada, per a una professió cada volta més diversificada i aplicada.

En referència al funcionament quotidià de la Facultat, dos són els principals reptes del futur més immediat. Per una banda, la finalització del Pla Director haurà de dur-se a terme sense interrupcions, i al encarar la seua última fase haurà de permetre que en breu les condicions per desenvolupar les tasques encomanades per la societat estiguen completament garantides. Així, esperem que molt prompte la Facultat compte amb els espais departamentals, les aules i seminaris per oferir la formació universitària que es requereix per part dels nous graus i

postgraus, dels laboratoris de recerca que ens permetran continuar amb la nostra investigació, i dels espais per implantar l'enyorat des de fa tant de temps *Centre d'Aplicacions Psicològiques*. Aquesta és una demanda llargament manifestada, i ara que entrem en la seua última fase, confiem en que les infraestructures estiguen finalitzades ben aviat. Per altra banda, els nous graus demanen al conjunt de la Facultat un nou esforç de millora i adaptació. L'adquisició de competències professionals esdevé un dels principals objectius de la formació que oferim, i per aconseguir-lo haurem d'incrementar els nostres processos de coordinació i supervisió de la docència, haurem de diversificar les activitats formatives en les nostres aules i haurem de perseguir una formació que implique de manera més directa i participativa als nostres estudiants. En definitiva, haurem de modificar el nostre rol, des d'una posició més centrada en la producció i transmissió unidireccional de coneixements cap a una altra més orientada a facilitar i provocar entorns d'aprenentatge i oportunitats perquè els estudiants arriben a dominar les competències necessàries per a l'exercici professional.

I finalment, estan els reptes socials als quals haurà d'enfrontar-se la Psicologia, i per als quals haurà de preparar la Facultat. Si en els últims anys la Psicologia ha gaudit d'un creixent reconeixement social i una molt elevada inserció laboral, estenen-se a una gran varietat d'àmbits, institucions i problemàtiques és perquè els professionals han sabut aportar respostes útils a aquestes problemàtiques i han millorat la qualitat de vida de les persones. Però la presència dels psicòlegs en el Sistema de Salut encara és de les més baixes d'Europa, i en els últims mesos existeix un clamor social respecte a la necessitat d'incorporar la Psicologia a la Atenció Primària de Salut, així com a estendre l'atenció psicològica a nombrosos camps de la sanitat (el dolor, les unitats de conductes alimentàries, de la son, pediatria, oncologia i moltes altres) i no sols a la Salut Mental. Per una altra banda, a la creixent complexitat del sistema educatiu i la diversificació dels seus reptes, les nostres autoritats semblen dirigir-se cap a un desdibuixament de les figures professionals especialitzades. Els psicòlegs, que han fet una tasca encomiable en l'àmbit educatiu ocupant diferents figures professionals, sembla que cada volta queden relegats a realitzar menys funcions i estan perdent capacitat preventiva i d'intervenció. Per altra banda, en l'àmbit comunitari, paral·lelament a la diversificació dels professionals de la Psicologia i l'augment de les demandes socials cap a una major prevenció i la demanda de nous serveis d'atenció especialitzada, trobem una reducció dels recursos públics destinats a procurar aquesta atenció. L'aplicació de la Llei de la Dependència, la lluita contra la violència de gènere, el progressiu envelliment de la població, les mancances en la protecció a la infància, l'existència de col·lectius en risc d'exclusió social i tota una sèrie de situacions demanen, entre altres, una atenció psicològica que no sempre es veu reflectida en la dotació dels recursos humans necessaris per fer front amb garanties a aquestes demandes. Igualment, la transformació del món laboral reclama una

major intensitat en l'aplicació de mesures per millorar la salut dels treballadors, el seu benestar i la seua adaptació a l'entorn del treball. Davant de tots aquests reptes, la Facultat haurà d'aportar el millor dels seus integrants per donar resposta qualificada. Però al mateix temps, la societat valenciana haurà de ser receptiva a uns professionals molt ben qualificats i haurà de proveir les condicions per tal que aquestos professionals tornen a la societat amb el seu treball i preparació, els recursos que la societat ha destinat a formar-los. En els últims vint-i-cinc anys, la Facultat ha estat molt pendent de les necessitats socials, i el conjunt de la societat ha estat beneficiari de les aportacions dels professionals. Ens agradaria que aquesta fruitosa relació poguera mantenir-se.

Volem agrair a tots els que ens han acompanyat fins a complir vint-i-cinc anys, un moment tan especial per al conjunt de la Facultat. Esperem poder estar a l'alçada dels temps que corren, i anem a treballar de valent per servir a la societat que ens envolta. Com a psicòlegs, sempre preocupats pel benestar de les persones, i com a universitaris, sempre perseguint el saber i el coneixement, dedicarem tot el nostre esforç perquè, dins d'altres vint-i-cinc anys, el balanç que els presentarem sigui millor encara que ara.

En això estem i en això haurem de seguir estant, pel bé de la Psicologia, de la pròpia Universitat i de la societat a la què ens devem.

